

Рекомендації батькам щодо професійного визначення дітей

Професійна орієнтація дитини – одне з найактуальніших питань, з яким звертаються батьки учнів до психологічної служби школи. Щоб цей процес відбувався безболісно і для батьків, і для дітей, варто дотримуватись кількох не надто складних правил.

1. Інформацію про професійні плани дитини можна отримати тільки в ході відвертої, спокійної та зацікавленої бесіди, а не «на бігу». Найкраще завести розмову невимушено, при цьому намагатися проявляти терпіння, такт та щире зацікавлення.

2. Якщо старшокласник не може чітко сформулювати свої плани, треба спробувати зрозуміти з чим це пов'язано.

3. Не заважайте запропонувати дитині на зимових та весняних канікулах відвідати «дні відкритих дверей» навчальних закладів різних типів.

4. Якщо Вас засмучує професійний вибір вашої дитини, не відмовляйте її і не забороняйте категорично. З'ясуйте на чому заснований його вибір.

5. Допоможіть своїй дитині підготувати «запасний варіант» на випадок невдачі на обраному шляху.

Потрібно розуміти, що немає проблем у тих батьків, чиї діти з ранніх років мріють про кар'єру лікаря, космонавта або юриста і з завзятістю вивчають підручники, готуючись до вступу до вузу. Втім, за запевненнями фахівців, таких дітей меншість. Набагато більше тих, у кого вибір професії викликає серйозні сумніви і труднощі. Що робити батькам у такій ситуації? Розгортати серйозну профорієнтаційну роботу! Причому питання про те, куди піти вчитися, краще починати вирішувати ще у 8-9 класах.

Для батьків головне усвідомити, що вони лише допомагають дитині визначитись, але зовсім не вирішують за дитину. Допомогають тому, що більшість дітей у 14-16 років ще психологічно не готові зробити вибір самостійно, більше того, значна частина їх відчуває страх перед необхідністю прийняття рішення. За довгі роки навчання у школі учням пропонувалися в основному готові рішення, все було відомо наперед і визначено розкладами та навчальними планами. І розгубленість підлітка, коли йому раптом

пропонують визначитися у такому важливому питанні, цілком зрозуміло. Батькам варто також розраховувати на повну самостійність дитини у виборі професії: ваша дитина підсвідомо чекає від старших допомоги. З іншого боку, не можна повністю знімати з неї відповідальності.

Важливо, щоб у неї склалося відчуття, що це вона так вирішила. Адже, якщо дитині здається, що професію вона обирала не сама, то і вчиться вона не для себе, сприймаючи навчання як нудний і обтяжливий обов'язок. [2] Але, зрозуміло, дійова профорієнтаційна робота можлива тільки у тих сім'ях, де налагоджена дружня атмосфера. Якщо ж діалогу не виходить і обговорення будьякого питання закінчується відкритою конфронтацією, значить, спочатку треба відновлювати дружні взаємини (і краще за допомогою психолога), а вже потім займатися плануванням майбутнього.

6 кроків до професійного самовизначення дитини Отже, завдання батьків – не нав'язувати підлітку вже готове рішення, а допомогти йому визначитися самому. Як це зробити?

КРОК 1. Складіть таблицю професійних уподобань.

Вибираючи професію, людина вибирає не тільки спосіб отримання грошей, а й соціальне середовище та спосіб життя. Запропонуйте дитині подумати над тим, яким вимогам, на його думку, повинна відповідати його майбутня робота. Складіть максимально повний список таких вимог (рівень заробітної плати, характер та умови праці, престижність, зайнятість, реальне працевлаштування і т. д.). Впишіть ці пункти ліворуч у таблицю, а праворуч - назви професій, що здаються дитині найбільш привабливими.

Заповнюючи таблицю, зіставляйте вимоги з професією: якщо вони збігаються, ставте плюс, якщо ні – мінус. Проаналізуйте, яка професія набрала плюсів найбільше. Можливо, біля цієї спеціальності дитині і варто шукати своє покликання.

Зрозуміло, такий спосіб профорієнтації - не самий достовірний. Але його перевага у тому, що він пропонує школяреві самостійно поміркувати (і може це буде уперше!) над особистою системою цінностей, над тим, яким він бачить своє майбутнє.

КРОК 2. Розширюйте знання про світ професій.

Щоб вибирати, потрібно знати, з чого вибирати. Між тим очевидно, що життєвий досвід підлітка обмежений, його уявлення про трудову діяльність недостатні, а часом і нереалістичні. Наприклад, багато старшокласників стверджують, що збираються стати менеджерами, але на запитання про те, що це за робота, конкретновідповісти не можуть. Інші змішують поняття «професія» і «посада». Наприклад заявляють: «Хочу бути начальником!»

Інші говорять, що люблять грати в комп'ютерні ігри, тому хочуть стати програмістами. Завдання батьків – виступити експертами, поділитися тією інформацією, якою вони володіють: розповісти, що являє собою та чи інша професія.

До профорієнтаційної роботи можна залучити друзів і знайомих. Наприклад, якщо ваша дитина подумує, чи не стати йому юристом і серед ваших знайомих є такі, – варто попросити їх поспілкуватися з вашою дитиною, навіть зводити її до них на роботу. Досвід подібного спілкування може змусити підлітка задуматися над тим, наскільки його уявлення про обрану спеціальність відповідає дійсності.

КРОК 3. Більше інформації! Активно (і разом з дитиною!) збирайте інформацію про ринок праці, про нові і перспективні спеціальності.

У цьому можуть допомогти довідники, які щорічно випускаються, а також професійні журнали, інтернет-сайти.

Іноді, в подібних виданнях дитина знаходить професію, про існування якої вона навіть і не здогадувалася.

КРОК 4. Не варто обмежуватися тільки розповідями і розмовами.

Всі ми знаємо, що підлітки досить скептично ставляться до думки дорослих, особливо батьків. Набагато важливіше безпосередній досвід. Якщо дитину зацікавила якась професія, запропонуйте їй потренуватись у профільному гуртку, секції, класі, або залучити дитину до МАН.

КРОК 5. Запропонуйте дитині пройти профорієнтаційне тестування.

Щоб обрати професію, необхідно не тільки розбиратися в світі існуючих професій, але перш за все пізнати себе – свої особистісні якості, здібності, прагнення. Адже очевидно, що кар'єрних висот людина швидше доб'ється у тій справі, у якій їй буде цікаво і до якої вона має інтелектуальні здібності. Мета тестування – не видати готову відповідь на питання «ким

бути», а «запустити» процес самопізнання, допомогти дитині розібратися у тому, яка вона за складом характеру, до чого схильна, а до чого – ні. І ні в якому разі не можна вважати отримані результати і висновки однозначно вірними.

КРОК 6. Обговорюйте альтернативи.

Говорячи з дитиною про майбутню професію, не зациклюйтеся на одному варіанті. Як правило, сам підліток про «запасний аеродром» не замислюється, тому для батьків важливо поставити перед ним питання: що він робитиме, якщо йому не вдасться реалізувати намічене?

Наявність альтернативи дозволяє знизити у дитини напругу і тривогу. Можна запитати прямо: «А чим ти збираєшся займатися, якщо у тебе не вийде стати економістом? » Ще можна спробувати обговорити цю проблему стосовно третьої особи: «Уявляєш, Андрій все життя мріяв стати футболістом, готувався до спортивній кар'єри, але отримав травму і йому довелося піти зі спорту. Тепер він думає, ким бути».

Вибір професії – справа, без сумніву, важлива і відповідальна, але не варто ставитися до неї, як до остаточної та невідвортної. Той вибір, який роблять наші діти сьогодні, відображає лише їх нинішні інтереси та потреби. Чудово, якщо обрана спеціальність завжди буде їм цікава, але, якщо їх уподобання зміняться – у цьому немає ніякої трагедії. Фахівці відзначають, що вибір професії «один раз і на все життя» йде в минуле. Ми живемо в світі, який стрімко змінюється. Неможливо передбачити, яка буде ситуація на ринку праці, скажімо, років через десять.

Не виключено, що спеціальності, які у даний час популярні на ринку праці та високо оплачуються, будуть такими і надалі. Але в будь-якому випадку у кожного залишається можливість змінити ситуацію або розпочати нове життя.